

INTERAKTIV O'QITISH USULLARI ORQALI INGLIZ TILINI O'RGANISH DARAJASINI OSHIRISH

Djabbarova Sitora

ISFT instituti Samarqand filiali

“Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrası o‘qituvchisi

baxodirivasitora@gmail.com

Annotatsiya: Global integratsiya jarayonining jadallashuvi natijasida ingliz tilini puxta bilish bugungi kunda nafaqat ilmiy, balki kasbiy sohalarda ham zaruratga aylangan. An'anaviy til o'rgatish yondashuvlari – grammatik qoidalarni yodlash va so'z boyligini oshirishga urg'u beruvchi metodlar – ko'pincha kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda yetarli samara bermaydi. Ushbu maqolada interaktiv o'qitish usullarining ingliz tilini o'rgatishdagi o'rni va ta'siri chuqur tahlil qilinadi. Unda rol o'yinlari, "brainstorming" (fikrlar bo'roni), keys-stadiyalar (amaliy vaziyatlar tahlili) hamda multimedia loyihalari kabi strategiyalar orqali talabalarni faol ishtirokga jalb qilish muhimligi ko'rsatib o'tiladi. Bunday yondashuvlar nafaqat nutq erkinligi va aniqligini oshiradi, balki tanqidiy fikrlash, jamoaviy ishlash va madaniy xabardorlikni ham rivojlantiradi.

Kalit so'zlar: interaktiv ta'lim, ingliz tilini o'rganish, rol o'yinlari, fikrlar bo'roni, keys-stadiya, talabani jalb qilish, kommunikativ kompetensiya, ta'limda texnologiya, madaniy xabardorlik, faol o'rganish.

Zamonaviy, tez o'zgarayotgan dunyoda ingliz tilida bimalol muloqot qila olish qobiliyati muhim hayotiy ko'nikmaga aylangan. Globalizatsiya kuchaygan sari ingliz tili shunchaki fan emas, balki kasbiy va ijtimoiy muloqot vositasi sifatida tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, ingliz tilini o'qitishda nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy nutq ko'nikmalariga e'tibor qaratish zarur. Interaktiv o'qitish usullari aynan shu ehtiyojlarga javob beradigan samarali pedagogik yondashuv sifatida shakllangan bo'lib, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan, faol ishtirokni talab qiladigan ta'lim muhitini yaratadi [1].

Interaktiv o'qitish metodlariga umumiy nazar. “Interaktiv” atamasi ikki tomonlama muloqotni anglatadi. Bunda o'quvchi ma'lumotni faqat qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida ishtirok etadi. Til o'rgatish kontekstida bu yondashuv o'zaro hamkorlik, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro ta'sir, mas'uliyat almashuvi va tanqidiy fikrlash jarayonlarini rag'batlantiradi.

Interaktiv metodlar qatoriga quyidagilar kiradi:

- rol o'yinlari,
- fikrlar bo'roni,

- keys-stadiya metodlari,
- guruhli munozaralar,
- bahslar (debate),
- multimedia loyihalari,
- topshiriqqa asoslangan ta'lim [2].

Ushbu metodlar hayotiy muloqot vaziyatlarini simulyatsiya qilgan holda o'quvchilarda real sharoitda tilni qo'llashga bo'lgan ishonch va ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Metodlar va texnikalar tahlili

1. Rol o'yinlari.

Rol o'yinlari – bu real hayotdagi holatlarni tasvirlaydigan, talabalarni turli rollarga kirib, ingliz tilida muloqot qilishga undaydigan mashqdir. Bu usul o'quvchilarga og'zaki nutqni xavfsiz muhitda sinab ko'rish imkonini beradi. Rol o'yinlari ssenariy asosida yoki improvizatsion tarzda o'tkazilishi mumkin. Har ikki shakl ham o'ziga xos maqsadga xizmat qiladi: ssenariy asosidagilar til strukturasi va nutq madaniyatini mustahkamlasa, improvizatsion o'yinlar erkinlik va moslashuvchanlikni rivojlantiradi [3].

Misollar:

- **Telefon suhbat:** Talabalar vizual signallarsiz gaplashishni o'rganadilar, bu esa tinglab tushunish va aniqlikni oshiradi.
- **Do'kondagi xarid:** Ayniqsa, boshlang'ich bosqichdagi o'quvchilar uchun foydali bo'lib, tranzaksion til va odob doirasidagi iboralarni o'rganishga xizmat qiladi.

Shunday mashg'ulotlar orqali o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llab, kommunikativ kompetensiyasini shakllantiradi [4].

2. Brainstorming (Fikrlar bo'roni). Bu usul o'quvchilarda ijodiy fikrlash, so'z boyligini kengaytirish va nutq ravonligini oshirishga xizmat qiladi. Talabalar erkin fikr bildiradi, noto'g'ri javobdan qo'rqmaydi, bu esa til o'rganishda muhim omil sanaladi.

Misollar:

- **Ko'p funksiyali buyumlar:** O'quvchilar oddiy buyum uchun noodatiy ishlatish variantlarini aytadilar – bu tasavvurni oshiradi.
- **“So'z bombasi” o'yini:** Talabalar navbat bilan so'z aytadilar, vaqt tugashidan oldin aytishga ulgurmaslik “mag'lubiyat” hisoblanadi. Bu esa lug'at boyligini tezda faollashtirishga yordam beradi [5].

3. Keys-stadiya metodi. Bu yondashuv talabalarni real hayotdagi murakkab muammolarni hal qilishga undaydi. Bu orqali til o'rganish fanlararo bilimlar bilan uyg'unlashadi.

Misollar:

- Byudjetga mos sayohat rejalashtirish
- Madaniyatlararo tadbir tashkil etish

- Ijaraga uy tanlash bo'yicha baholash

Bu usul tanqidiy fikrlash, tahliliy ko'nikmalar, ingliz tilida murakkab fikrlarni izohlash malakalarini rivojlantiradi.

4. Guruhli munozaralar va bahslar. O'quvchilar o'z fikrlarini ifoda qilish, asoslash, fikr almashish orqali faol muloqotga kirishadi. Munozaralar tinglash va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirsa, bahslar mantiqiy fikrlash, erkin so'zlash va ishonchli gapirish malakalarini kuchaytiradi [6].

Interaktiv metodlarning afzalliklari

- **Faol ishtirok:** O'quvchilar o'quv jarayonida faol bo'lib, materialni chuqurroq o'zlashtiradilar.
- **Motivatsiyaning oshishi:** Talabalar qiziqarli va hayotga yaqin vazifalar orqali o'rganishga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradilar.
- **Tanqidiy fikrlash:** Muammoni hal qilish va tahliliy topshiriqlar o'quvchini mustaqil fikrlashga undaydi.
- **Madaniy ong:** Bahs va loyiha ishlari madaniyatlararo elementlarni qamrab olgani bois, talabalar boshqa xalqlar madaniyatiga nisbatan empatiya hosil qiladilar.
- **Individuallashtirilgan ta'lim:** Interaktiv texnologiyalar yordamida darslarni o'quvchining ehtiyojlariga moslab tashkil qilish mumkin [7].

Texnologiyalar va interaktivlik. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari interaktiv metodlarni joriy qilishni yangi bosqichga olib chiqdi. Interaktiv doskalar, mobil ilovalar, onlayn hamkorlik vositalari multimodal o'rganish imkoniyatini yaratadi.

Misollar:

- Onlayn rol o'yinlari (Zoom, Google Meet orqali)
- Dars paytida interaktiv test va so'rovnomalar
- Google Docs kabi platformalarda jamoaviy yozuv mashqlari

Bunday raqamli integratsiyalar darsni zamonaviylashtiribgina qolmay, uni ko'proq qamrovli va qiziqarli qiladi [8].

Interaktiv o'qitish metodlari zamonaviy til o'rganish jarayonida muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa ingliz tilini o'rganishda bu metodlar faqat nazariy bilimlarni emas, balki hayotiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. An'anaviy yondashuvlar – ya'ni grammatik qoidalarni yodlash va passiv eshitish orqali o'rganish – bugungi global muloqotga tayyor kadrlar yetishtirishda yetarli emas. Interaktiv yondashuv esa o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchining mustaqil fikrlashi va erkin ifoda qila olish qobiliyatining shakllanishiga olib keladi [9].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, rol o'yinlari, keys-stadiyalar, guruhli bahslar va ijodiy loyihalar orqali tashkil etilgan darslar talabalarni til muhitiga jalb qiladi. Bunday yondashuvlar faqat dars davomida emas, balki undan tashqarida ham o'z ustida

ishlashga undaydi. Shuningdek, interaktiv metodlar o'quvchilarning psixologik to'siqlarini – ya'ni xatodan qo'rqish, noto'g'ri gapirishdan uyat hissi – bartaraf etishga yordam beradi. Interaktiv metodlar ham individual, ham jamoaviy ishlashga mos kelgani bois, har bir o'quvchining o'ziga xosligini e'tiborga olgan holda ta'limni moslashtirish imkonini beradi.

Shu o'rinda o'qituvchining roli ham alohida ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi – o'quvchini mustaqil izlanishga, muloqotga kirishishga, savol berishga va muhokama qilishga rag'batlantiruvchi asosiy figuradir. Shu sababli pedagoglarning o'zlari ham interaktiv metodlardan foydalanishni o'rganishlari va doimiy ravishda malaka oshirib borishlari zarur [10].

Xulosa qilib aytganda, interaktiv o'qitish usullari zamonaviy ingliz tilini o'rgatishda eng samarali yondashuvlardan biri sifatida qaralishi lozim. Bu metodlar faqat grammatika va lug'at boyligini o'rgatish bilan cheklanib qolmay, balki tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, madaniy savodxonlik, ijtimoiy hamkorlik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu boisdan, interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan darslar orqali nafaqat samarali til o'rganish ta'minlanadi, balki kelajakda xalqaro miqyosda raqobatbardosh, madaniy jihatdan sezgir, ijtimoiy faol va mustaqil fikrlovchi shaxslarni shakllantirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Atamurodova G.Sh. (2024). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TO'G'RI TALAFFUZ KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRUVCHI O'QUV TOPSHIRIQLAR TIZIMI. Наука и инновация, 2(20), 33–38. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/scin/article/view/46652>
2. Atamurodova G.Sh. (2024). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TO'G'RI TALAFFUZ KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRUVCHI O'QUV TOPSHIRIQLAR TIZIMI. Наука и инновация, 2(20), 33–38. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/scin/article/view/46652>
3. Atamurodova G.Sh. (2024). BOSHLANG'ICH SINIFDA MATN USTIDA ISHLASH ORQALI TO'G'RI TALAFFUZ KO'NIKMALARINI HOSIL QILISHDA FONETIK MASHQ VA TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH. Академические исследования в современной науке, 3(29), 5–11. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/arims/article/view/50256>
4. Atamurodova G.Sh. EDUCATIONAL TASKS THAT DEVELOP THE SKILLS OF CORRECT PRONUNCIATION IN ELEMENTARY GRADES. (2024). International Journal of Advance Scientific Research, 4(06), 107-114. <https://doi.org/10.37547/ijasr-04-06-17>
5. Tursunova M. E. LINGVISTIK MULOQOT MADANIYATI MAZMUNI VA TUSHUNCHASI. (2024). Ustozlar Uchun, 57(2), 325-329. <https://pedagoglar.org/02/article/view/2196>

6. Ҳайдарова Ирода Анарбаевна. (2023). ПАРАДИГМАТИЧЕСКОЕ СВОЙСТВО МОРФЕМ В УЗБЕКСКОМ, РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ. ИТМОИЙ FANLARDA INNOVATSIYA ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(12), 70–74. Retrieved from <https://www.sciencebox.uz/index.php/jis/article/view/8838>
7. Nafisa, K., & Kamola, A. (2024). The Problem Of Teaching Students Lexical And Phraseological Features In Translation Studies Of Phrasal Verbs In English And Uzbek Languages. Eurasian Journal Of Academic Research, 4(10), 39-42.
8. Nafisa, K., & Matluba, D. (2023). Psychological And Pedagogical Aspects Of Research Into The Problem Of Bilingual Foreign Language Teaching. Conferencea, 31-34.
9. Tasheva, D. S., & Kubaeva, N. A. (2022). Modern educational technologies in the aspect of a student-centered approach in teaching foreign languages. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 12, 35.
10. Tasheva Dilorom, Djanzakova Matluba. The role of literary text in teaching the Russian language. International Multidisciplinary Conference. Manchester, England. 25th December 2023. -p.19. <https://conferencea.org>